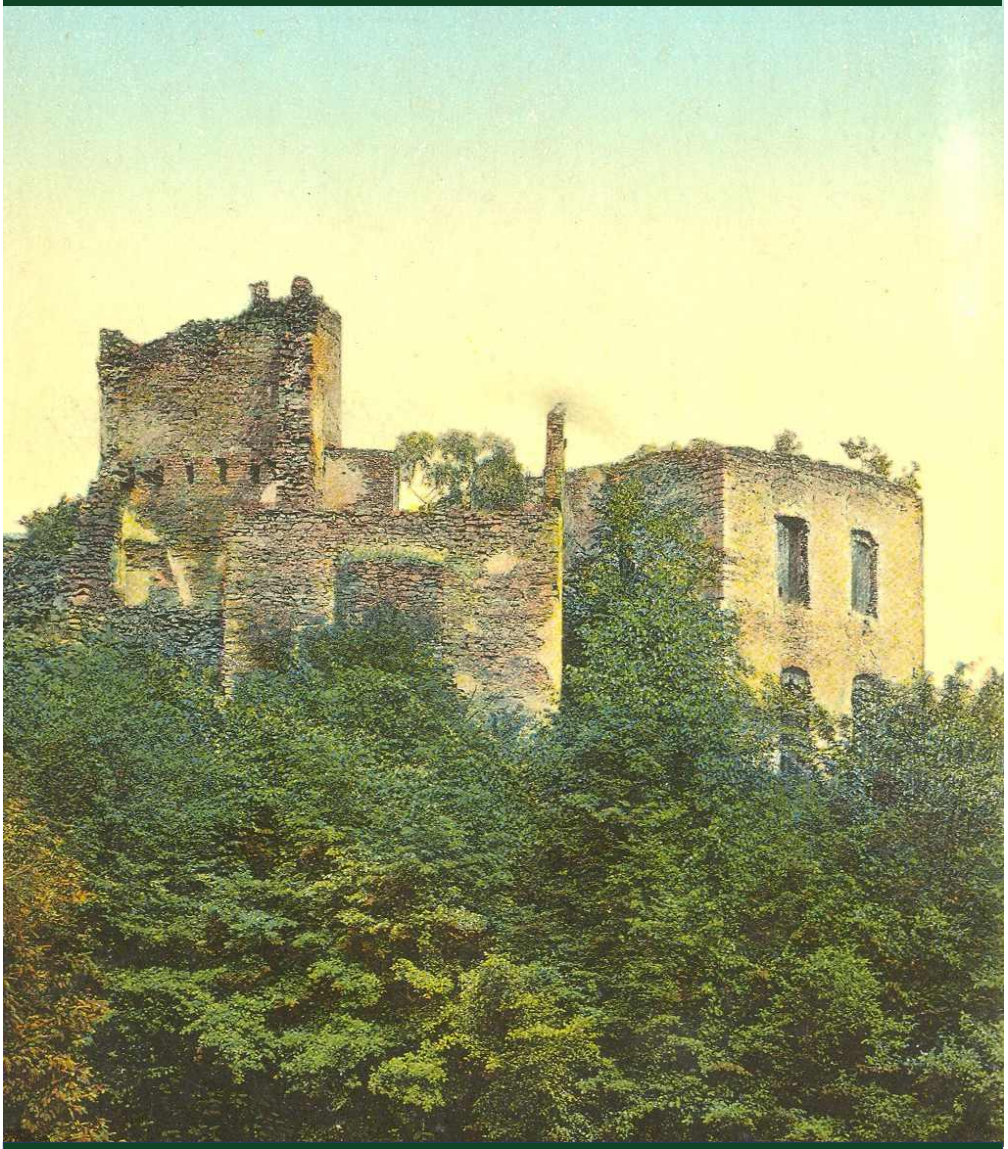
muzeum KOMENSKÉHO V PŘEROVĚ

ZPRAVODAJ

MUZEA KOMENSKÉHO V PŘEROVĚ

DUBEN–ČERVEN 2020

NAŠIM MILÝM ČTENÁŘŮM A PŘÍZNIVCŮM...

„Chceš-li Boha rozesmát, tak mu řekni o svých plánech.“, prohlásil kdysi Woody Allen. Přesně to mě napadlo někdy v půlce března tohoto roku. Měli jsme toho v muzeu pro vás naplánováno spousty: výstavy, přednášky, konferenci, projekci nového dokumentárního filmu a hlavně - těšili jsme se na vás a na jaro. Jaro přišlo bez ohledu na omezení, způsobená bojem s koronavirem, ale na vás si budeme muset ještě chvíli počkat.

Nicméně, co k vám dorazí, jako již od roku 2011 ve stejnou dobu, je tento zpravodaj, i když i on doznal určitých, byť dočasných změn. Zrušeno je čtvrtletní kalendárium a bohužel nemůžeme prezentovat ani všechny akce, které pro vás připravujeme, jelikož nevíme, zda nakonec nebudou odloženy nebo úplně zrušeny. I u těch, které prezentujeme si, prosím, pohlídejte aktuálnost informace. Situace se mění každým okamžikem, nicméně nezoufejme, vše špatné jednou skončí.

Stejně jako prakticky všichni, jsme se i my v muzeu museli přizpůsobit omezením. Většina z nás pracuje z domova, ale nezahálíme – chystáme pro vás spoustu dalších aktivit, které pak jen „vytáhneme ze šuplíku“, a stejně jako většina v Přerově jsme se i my zapojili do šití roušek a jako jedni z prvních jsme je odevzdali Městské policii a šoférům přerovské hromadné dopravy. Když už nemůžeme dělat výstavy, alespoň se kocháme svou prací, když „své“ roušky náhodou potkáme venku.

Poslední výstavu, kterou jsme stihli otevřít byly „Nevěsty z jiných světů. Cizinky v nás“ a velmi nás těšil velký návštěvnický zájem o ni. Možnost navštívit ji však netrvala dlouho a bohužel ji nebudeme moci prodloužit z důvodu vrácení zapůjčených exponátů, tudíž 20. června bude u nás naposledy. Stále věříme, že do té doby dojde k uvolnění

a my pro vás, vzhledem k situaci, budeme mít až do prázdnin otevřeno celý týden, tady i v pondělí, jindy běžném zavíracím dni památek, muzeí a galerií, abyste si „Nevěsty“ stihli prohlédnout.

Situace nyní není příjemná, ale hlavně nikdo nevíme, jak dlouho se budeme vracet k normálnímu životu až „to“ skončí. Pomáhat si budeme muset navzájem. Heslo „Společně to zvládneme“ nesmí být zapomenuto ani po uvolnění omezení. Každý pomáhá jak může – my nabízíme, dnes více než kdy jindy, možnost bezplatné prezentace přerovských tradičních i nově vzniklých podniků, kulturních i sportovních akcí na stránkách zpravodaje, respektive v rámci jeho přílohy „Kultura Přerova“ prostřednictvím upoutávek, krátkých článků, oznámení o novinkách apod. Tak jak jsme již mnohokrát od doby projektu „100letá Republika“ na našich stránkách zmiňovali, soudržnost všech ve městě je klíčem k úspěchu a spokojenosti.

Pokud tedy budete mít zájem svůj podnik, firmu, společenskou či sportovní aktivitu prezentovat, ozvěte se mi na telefon 724 947 541 nebo prostřednictvím mailu sehnalkova@prerovmuzeum.cz. Příští číslo zpravodaje vychází 3. července, uzávěrka příspěvků je 15. června 2020. Držím nám všem palce!

Kristina Sehnálková, redaktorka

ARCHEOLOGICKÝ VÝZKUM SUCHOVODU NA HRADĚ HELFŠTÝNĚ

Archeologové Muzea Komenského v Přerově provedli v únoru 2020 záchranný archeologický výzkum na trase výkopu suchovodu vedené podél vnější strany opevnění v úrovni mezi druhým nádvořím a vstupem do hradu.

Zdeněk Schenk

Strategický význam kopce, na kterém byl ve středověku vystavěn hrad Helfštýn, si uvědomovali již jeho původní obyvatelé v pozdní době bronzové a starší době železné před více než 2500 lety. Dokládá to vzrůstající počet archeologických nálezů z těchto období v prostoru vrcholové plošiny. Výhled z výrazného hřebene Maleníku, vysoko nad hladinou řeky Bečvy umožňoval od pradávna optickou kontrolu celého údolí Bečevské části Moravské brány. První zjišťovací archeologické výzkumy spojené s poznáním nejstaršího osídlení v okolí hradu proběhly v závěru 70. let 20. století.

Detail části zdobené keramické nádoby ze starší doby železné.

Na začátku letošního roku se podařilo zachytit část pravěké sídlištní jámy v trase výkopu suchovodu poblíž 2. hradní brány v úrovni druhého hradního nádvoří. Archeologický objekt byl zahlouben do kamenitého jílu, který v těchto místech nasedá na skalnaté podloží. Ze zásypu jámy obsahujícího drobné uhlíky a zlomky vypálené hlíny - mazanice se podařilo získat části keramických nádob, jejichž povrch byl původně zdoben vhloubenou a plastickou výzdobou. Pravěcí hrnčíři upravovali povrch keramiky leštěním, aby dosáhli kýženého estetického vzhledu.

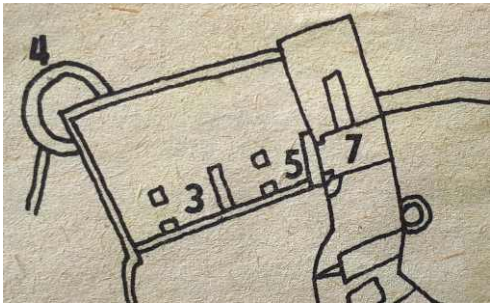
Helfštýn. Výkop šachty suchovodu před prvním hradním příkopem.

Celkový pohled na místo odkryvu základů nárožní bašty. V pozadí Moravská brána ohraničená na obzoru Oderskými vrchy.

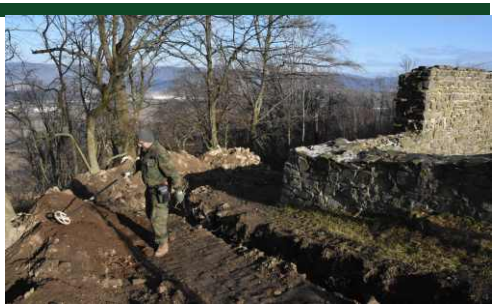
Pokračování na straně 3

Výkopem suchovodu byly poblíž druhé hradní brány zachyceny rovněž mnohem mladší archeologické situace z doby existence hradu. Jednalo se o terénní vyrovnávky odpadního charakteru z období raného novověku. Obyvatelé hradu v těchto místech nejspíše zarovnávali přirozenou terénní depresi, do které navezli velké množství stavební keramiky (úlomky cihel, střešní krytiny – prejz). Tyto vyrovnávky obsahovaly také zlomky dobové kuchyňské keramiky a části renesančních komorových kamnových kachlů, které naznačují, že výše zmíněné úpravy terénu vznikaly nejdříve v závěru 16. století.

Výřez situačního plánku Helfštýna z roku 1985 od architekta Zdeňka Gardavského, na kterém je pod číslem 4) zachycena nárožní kruhová bašta před prvním příkopem a vstupní věží v tzv. Široké zdi (7).

V rámci archeologického výzkumu byla provedena prospekce za pomoci detektoru kovů, na které se podíleli spolupracovníci Muzea Komenského v Přerově zapojení do projektu Preventivní archeologie Olomouckého kraje. Z kovových nálezů byly nejpočetněji zastoupeny hřebíky. Nalezené olověné projektily představují střelivo do palných zbraní a lze je rámcově datovat do 16. a 17. století. K zajímavým nálezům numizmatické povahy patří dva stříbrné tříkrejcary císaře Ferdinanda II. Habsburského, z nichž jeden nese letopočet 1622. Jde o mince ztracené v průběhu třicetileté války před vstupem do hradu.

Člen archeologického týmu Miroslav Komínek provádí prospekci za pomoci detektoru kovů před prvním hradním příkopem.

Před prvním hradním příkopem u vstupu do hradního areálu došlo na severozápadním výběžku kopce k zachycení zbytků historických zděných konstrukcí, které náležely fortifikačnímu prvku, jímž byla nárožní okrouhlá bašta umístěná na samotném okraji vrcholové plošiny. Tato pozice umožňovala obráncům dokonalý výhled do údolí Bečvy směrem severozápadním k městu Lipníku nad Bečvou a Přerovu, a dále optickou kontrolu cest procházejících dolním Pobečvím. Zděná stavba měla vnější průměr přibližně 6,4m, vnitřní pak 4,1m. Bašta zároveň znemožňovala případným útočníkům přístup k hradnímu jádru podél severní linie hradeb, kudy dnes probíhá oblíbená stezka kolem hradu. Tento fortikační prvek byl poškozen v roce 1656 během záměrného bourání částí hradního opevnění. V novodobé historii došlo k jeho částečnému odstranění v roce 1978 v souvislosti se vznikem okružní cesty.

Olověné projektily do mušket a pistolí získané během výzkumu.

ČIŽBA UMĚNÍ JEMNÉ A LÍBEZNÉ

Muzeum lesnictví, myslivosti a rybářství se sídlem na zámku Ohrada (pobočka Národního zemědělského muzea) uspořádalo putovní výstavu se zajímavým názvem: Čižba – umění jemné a líbezné. Tuto výstavu, doplněnou o trojrozměrné předměty a interaktivní prvky, můžete vidět ve výstavních prostorách ORNIS do konce října 2020.

Josef Chytil

Ukázka čižby z Komenského Orbis pictus.

Čižba čili odchyt menších druhů ptáků existovala od nepaměti, byla doplňkovým zdrojem potravy, finančního příjmu i lidové zábavy. O staré tradici svědčí související příjmení (Čihák, Ptáčník, Stehlík, Hejl, Černohlávek), místní jména (Čihadlo, na Čihadle), rozšířená pořekadla („Když ptáčka lapají, pěkně mu zpívají"), používané slangové výrazy („volavka", „hejl") nebo rčení („Skočil mu na lep". „Sedl na vějičku", „Koukám jak hejl").

Ze středověku se dochovaly četné písemné záznamy nebo zmínky o čižbě, čihařském náčiní a vybavení čihadel, metodách lovu i úlovcích. Výborný popis souudobé čižby podává J. A. Komenský v díle Orbis Pictus. Popisuje vybavení klasického čihadla (humenec – dvoudílná síť zatahovaná z kryté boudy pomocí šňůrky, klícky s volavými ptáky, špruhle s žíněnými oky, rohatinou s lepem pokrytými vějičkami, skřipec umožňující chytat ptáky za nohy).

Čižba byla původně svobodná a chytání drobného ptactva bylo zřejmě volné až do konce 15. století. Později se objevují různá omezení a je omezována i doba chytání. Ještě ve 2. polovině 19. století byli profesionální ptáčníci, kteří si čižbu pronajímali od majitelů lesa za určitý roční poplatek. Po zákonných omezeních a zákazech u nás postupně čižba upadala, zejména v souvislosti se společenskými změnami na konci 19. století a zánikem konzumování ptactva v kuchyních. Z ptáčníků se udrželi jen ti, kteří chytali a prodávali zpěvné ptáky (zejména konopky, stehlíky, čížky, skřivany, pěnice nebo slavíky), určené pro chov v klecích. Po 2. světové válce provozovali ilegální čižbu pouze vášniví ptáčníci. Jejich prostřednictvím se do současnosti zčásti dochovaly vědomosti a dovednosti předávané ústně mezi ptáčníky po stovky i tisíce let (příprava lepu, způsoby lovu na výra, chytací pasti a klícky apod.)

Špruhle

Z prutu udělá ptáčník oblouk, na horní části přiváže hrozen jeřabin a ze žíní spletené oko, které se tak upraví, aby jim pták, když na dolní části oblouku usedne a bobuli utrhnout chce, musil prostrčit hlavu a při tom se uškrtil. Pomocí špruhlí se chytaly hlavně kvíčaly za tahu. Jeřabin lačná kvíčala nedá se ničím odradit, třebas by vedle ní byla jiná její družka oběšena při pokrmu. Úlovky bývaly veliké, třeba roku 1869 bylo na panství Zákupském chyceno 2000 kvíčal a prodávaly se toho roku za 4 až 5 krejcarů za

kus. Přiletělo-li kvíčal málo, stála na trhu jedna až 35 krejcarů a v hostinci upravená 60 krejcarů. Kvíčaly byly od dávných časů za lahůdku považovány.

Řada receptů na přípravu ptáků je uvedena i ve známé kuchařce M.D. Rettigové.

Výše uvedený text vyznívá téměř lyricky. Faktem je, že v dřívějších stoletích se takto pochytaly statisíce ptáků, kteří posloužili chudším vrstvám obyvatelstva jako vítaný zdroj jinak nedostatkových bílkovin. Přesto nevedla tato aktivita k výraznému poklesu početnosti ptactva, jak o tom svědčí i docela nedávné údaje např. z předválečné doby.

Nesrovnatelně horší je situace nyní. Doslova katastrofální změny v obhospodařování krajiny vedly k nebývalému ochuzení přírody a mnohdy obrovským propadům v početnosti ptáků (a nejenom jich). Bohužel, nemalým dílem k tomu přispívají i současné masakry ptáků ve Středomoří. Ptáci jsou zde loveni po milionech pro tzv. delikatesní jídla, a to i v tak „kulturních" státech, jako je např. Francie. Zde se stále (ilegálně, ale stát to tiše toleruje jako „kulturní tradici" !!!) loví celoevropsky silně ohrožený strnad zahradní, aby chyceným ptákům byly vypíchnuty oči, následně byli násilně vykrmeni a posléze naloženi do koňaku jako delikatesa. Ano, tohle se stále ještě děje ve státě, který se považuje za baštu světové kultury. Na Kypru se stále v „lepších" restauracích prodává ambelopoulia, což je tucet našich národních ptáků (pěnic černohlavých) prodávaných většinou za 80 EUR.

Národní pták České republiky, pěnice černohlavá, na talíři na Kypru.

Mezinárodní organizace na ochranu ptáků vyhlásila proto projekt „Sedm statečných". Představuje sedm tažných druhů ptáků, každý má ale jinou strategii tahu a každý je také ohrožen trochu jiným způsobem. Všichni společně jsou ale ohroženi, obecně řečeno, lidskou chamtivostí, neznalostí nebo hloupostí, někteří bohužel i lidskou krutostí. Víte např., že v Libanonu se pořádají závody, kdo střelí za hodinu/den/týden více dravců a čápů? A vítěz je pak oslavován ....

Výstava o čižbě se tak snaží nejen ukázat starodávný obyčej, ale upozornit na současnou problematiku nezákonného odchytu ptáků v jižní Evropě, severní Africe a na Blízkém východě. Tedy v oblastech, kudy táhne našich sedm statečných na zimoviště s vidinou, že se snad na jaře zase vrátí na svá hnízdiště. Bohužel, každoročně se to minimálně 25 milionům nepodaří.

Hrady a památky na Plzeňsku

V posledním květnovém týdnu vás srdečně zveme na další ze série vlastivědných přednášek, jejichž hlavní náplní je bližší poznání našich hradů a částečně také sakrálních památek.

Letošní jarní zastávka nás zavede do oblasti západních Čech. Středobodem tentokrát bude město Plzeň, jehož historické centrum samozřejmě nemůžeme vynechat. Dále nás čeká poměrně velký okruh zahrnující asi dvě desítky lokalit v blízkém i vzdálenějším okolí. Na severovýchodě to jsou například hrady Točník, Žebrák, Libštejn, Krašov a Valdek,

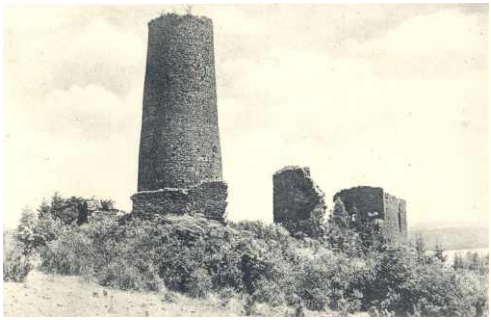
Pokračování na nsledující straně

Výřez z největšího velkoplošného nástěnného obrazu v České republice „Theatrum mundi“, který na ploše větší než 200 m2 představuje nejslavnější plzeňské osobnosti. Dílo z r. 2001 vytvořili na boční fasádě domu u Městského parku v Plzni akademičtí malíři Vladivoj Kotyza a Miloslav Čech. Obraz dokresluje na pozadí silueta hradu Radyně. Bližší identifikace jednotlivých namalovaných postav i symbolických figur a předmětů bude díky dataprojekci také součástí přednášky. Prozatím uvádíme jen několik nápověd a budeme postupovat zleva doprava. Vousatý muž držící klobouk je technik Emil Škoda, nad jeho hlavou projíždí na koni Jan Žižka z Trocnova, na žebříku stojí František Křižík, pod ním s lahví vína Miroslav Horníček, proti Žižkovi jede Albrecht z Valdštejna, nad chrticí stojí Josef Kajetán Tyl a hned vedle něj s dívkou tančí Bedřich Smetana. Na trůnu sedí český král Václav II., muž v popředí držící klobouk a hůlku je purkmistr Martin Kopecký, sklenici plzeňského piva pozvedá vedle rytíře Žumbery stojící Mikoláš Aleš a nakonec můžete v portálku věže rozpoznat jiného českého krále a zároveň římsko-německého císaře Rudolfa II. Habsburského. Snadno naleznete rovněž další symboly z plzeňského městského znaku: velblouda a papežské klíče, případně vám neuniknou jiné postavičky charakteristické pro město i okolí: hasič, dudák, důstojník v uniformě 35. pěšího pluku, šlechtic zvaný Lomikar i jeho protivník Jan Sladký-Kozina třímající chodský „čakan“. A pokud jako znalci někoho třeba postrádáte, vězte, že se nám do výřezu nevešel například loutkář Josef Skupa, kterého v reálu spatříte i s legendárním Hurvínkem jako poslední postavu v pravém dolním rohu.

blíže Plzni pak Buben, Litice, Radyně, Klabava, Lopata, Vlčtejn a Salon, na západě Gutštejn, Volfštejn a Krasíkov, na jihozápadě třeba Horšovský Týn, Roupov, Skála, Švihov, Netřeb, Nový Herštejn, Rýzmberk, Domažlice a Pajrek. Možná by nebylo od věci zmínit i vzdálenější hrady na jihovýchodě, tedy Ballymote, Rabí, Kašperk, Prácheň, Strakonice či Zvíkov.

Dobové pohlednice hradů s uvedením datace (Radyně, Volfštejn).

Ze sakrálních památek zcela jistě navštívíme jediný kostel v České republice zasvěcený svatému Ambrožovi, který zároveň patří k nejstarším kostelům v západních Čechách. Byl postaven již kolem roku 1250 v osadě Vícov (dnes již zaniklá obec) a najdete jej 2 km od centra městečka Přeštice (20 km jihozápadně od Plzně). Tato památka ukrývá mimo jiné vzácné gotické nástěnné malby z 16. století. Samozřejmě nevynecháme ani další architektonickou perlu - gotickou katedrálu sv. Bartoloměje na plzeňském náměstí Republiky, kde si ve středu novogotického oltáře prohlédneme nejcennější poklad města – Plzeňskou madonu (134 cm vysokou polychromovanou opukovou sošku Panny Marie s Ježíškem, datovanou do 14. století). Současně vystoupáme také na věž katedrály, která je se svou výškou 102,26 m nejvyšší kostelní věží v České republice. Nebude chybět ani připomínka významných osobností spjatých s historií tohoto krajského města.

Detail na tzv. „ošahánka", což je hlavička andělíčka z venkovní barokní mříže boční kaple katedrály sv. Bartoloměje v Plzni. Jeho pohlazení plní přání a přináší štěstí. Zázračná moc je přisuzována plzeňskému katu, který u mříže poklekl a přitom se andělíčka dotkl. Každý den se u 11 z 28 andělíčků v řadě, dnes již vyleštěného do podoby neforemné koule, zastaví více než tisíc lidí. Studenti před zkouškou, zamilované páry či novomanželé, rodinky s dětmi, místní patrioti i turisté. V zimních měsících dokonce dostávají tito andělíčci slušivé pletené čepičky a šály. Kompletně celá mříž byla vyrobena roku 1713 a záhadou pro laiky i odborníky je skutečnost, proč není ošahánek jako jediný ze všech andělíčků dutý. Někteří jsou dokonce přesvědčeni, že jsou v něm zality ostatky svatých. Každopádně můžeme během přednášky zjistit, zda již někdo z přítomných v minulosti ověřoval pravdivost této krásné místní pověsti.

Z předchozího obsáhlého výčtu lokalit vyplývá pravděpodobnost, že se z časových důvodů na některé zmiňované objekty nedostane, tedy alespoň ne plnohodnotně, tudíž se v případě zájmu nabízí možné pokračování zpracovaného

tématu v navazující přednášce také ve druhé polovině letošního roku. Každopádně bychom rádi upozornili rovněž na jednu zajímavost, která se týká dataprojekce. Velká část prezentovaných fotografií totiž vznikne jen několik dnů před datem přednášky a oba její aktéři je budou mít v čerstvé paměti, neboť budou pořízeny na letošním jarním výjezdu členů zlínské pobočky Klubu Augusta Sedláčka.

Přednáška se uskuteční v úterý 26. května. Tradičně začínáme v 17 hodin v Rytířském sále Korvínského domu (č. 31) na Horním náměstí v Přerově. Průvodní slovo a dataprojekci obstará Lubomír Vyňuchal, ovšem zazní také několik tematicky zaměřených písniček s doprovodem kytary v podání jeho bratra, Petra Vyňuchala.
Jste srdečně zváni.

Palác na Helfštýně ožívá

Pro širokou veřejnost se brány hradu uzavřely po posledním listopadovém víkendu 2019. Za hradbami s hradním personálem však čile pokračovaly stavební práce na paláci.

Jan Lauro

Díky mírné zimě nemusel generální dodavatel – Hochtief stahovat řemeslníky až do Vánoc a těsně po svátcích mohl aktivity opět obnovit. Zřícenina, která se neřítí? Asi tak by měl v jednoduchosti konsolidovaný objekt torza renesančního hradního paláce působit na návštěvníka. Záchrana palácového torza na Helfštýně spočívá z velké části ukrytá pod kameny, po nichž se obdivovatelé budou procházet, pod omítkami, jež budí dojem, že před pár desítkami let odpadly a vysoko v koruně dokonale ukrytá před zraky všech. Už jen projektová dokumentace a ilustrační snímky z průběhu stavby dokládají, jak obrovské množství ocelových pilot, kotev a táhel muselo být vetknuto do nosných konstrukcí, kolik zpevňujících směsí zaplnilo výkopy a různé druhy vrtů. Statické zásahy zajistí stabilitu objektu na desítky let. Bez nich by nebylo reálné uvažovat o dalších nezbytných zásazích spojených s restaurátorskými a konzervátorskými pracemi, povrchovými úpravami a vůbec s celkovou péčí o plášť budovy. Tedy lépe řečeno... Uvažovat by se o nich dalo, ale k jejich provádění by nemělo smysl přistupovat, protože bez vyřešené statiky by se jednalo dílo předem určené k zmaru.

Helfštýn na dobové kolorované pohlednici

Pokračování na straně 9

Vizuálně nejpatrnější je, díky desítkám tun speciálních maltových směsí, které přibyly do trhlin, vymytých spár a přes líce drolících se cihel, celkové zesvětlení palácového torza z dálkových pohledů. Oproti dřívější převaze cihlových tónů mají dnes navrch barvy světle pískové.

Každý šrám, trhlina i plocha omítky tu mají své místo a dají se z nich číst, nebo spíš hádat, příběhy o tom, jak se dům rozrůstal a měnil s každým novým majitelem. Vyvolávají otázky spojené s osudy domu kdysi oplývajícího přepychem, z nichž dnes připomíná vše, jen ne luxusně vybavené obydlí s nejmodernějším mobiliářem své doby.

Jinak zvenčí působí torzo stále stejným dojmem. Nedošlo k žádnému nadezdívání, změnám siluety či úpravám hmoty paláce, takže na první pohled nejsou úpravy ani znát. Až poté, co vstoupíme dovnitř, zjišťujeme, že na nás silně působí kontrast autentických historických materiálů a nově vetknutých konstrukcí. Devět místností se zřícenými klenbami, fragmenty trompů a rozeklanými otvory po oknech a dveřích s vytrhanými ostěními reprezentují odkaz všech generací před námi. Každý

Zřícenina, která se neřítí?

Asi tak by mělo konsolidované torzo hradního paláce působit na návštěvníka.

Protipólem k rozpadem poznamenaným konstrukcím se staletými dějinami se staly hladké lité podlahy, důmyslný systém cortenových schodišť a lávek umožňujících pohyb v několika patrech a celkové zokruhování paláce a skleněné membrány ukryté za korunami místností tak, aby po nich zvenčí nebylo ani

ale zevnitř omezovaly množství srážkových vod.

Na řadě míst se stále ještě pracuje. Až nad hlavu toho mají zámečníci. Před nimi stojí ještě spousta úkolů spojená s výrobou a montáží zábradlí, opláštění lávek, schodišť atp. Také sklenáři, elektrotechnici, klempíři a kameníci musí provést své dílo, aby se projekt dostal do své závěrečné fáze, v níž dojde k instalaci expozic uměleckokovářských soch, lapidária a panelového představení stavebně historického vývoje paláce.

Hradní palác je taky ústředním motivem letošní sezónní výstavy, která pod názvem Příběh torza začne v galerii na druhém nádvoří v sobotu 25. dubna. Mimořádný projekt „Záchrany a zpřístupnění hradního paláce na Helfštýně" přinesl nepřeberné množství poznatků z oborů archeologie, dějin umění i stavební historie. Interdisciplinární výzkum umožnil použití současných technologií. Zároveň byla zahájena ojedinělá intervence minimalistické současné architektury do hradní ruiny, při které našla uplatnění řada specializací a profesí. Právě takto bychom rádi celý projekt představili veřejnosti ještě předtím, než bude palác slavnostně otevřen. Originální obrazy, historické veduty, pohlednice, archeologické nálezy, projektová dokumentace a řada dalších detailů přiblíží osudy helfštýnského paláce od počátků výstavby, přes vrcholnou slávu v období renesance, řízenou likvidaci zahájenou v 17. století a následné snahy o záchranu rozsáhlého torza.

S palácem i výstavou o něm úzce souvisí taky odborný seminář. V lipnickém Kulturním domě Echo jej ve spolupráci s městem Lipníkem nad Bečvou pořádá Muzeum Komenského v Přerově ve čtvrtek 28. května. Na jednom místě se sejdou památkáři, archeologové, architekti, stavební historici a vlastně všichni ti, co se na přípravách a realizaci projektu od roku 2010 intenzivně podíleli. Hodnoty a zájmy zmíněných specializací se někdy vzájemně prolínají, ale nezřídka jsou diametrálně odlišné. Takže hlavním cílem semináře je snaha o vysvětlení komplikovaného hledání kompromisní cesty v péči o významnou kulturní památku, tak aby maximálně respektovala hodnoty minulosti, zohledňovala nutnost dodržování legislativy 21. století a dávala prostor architektonickému jazyku současnosti.

Racek bělohlavý v přímém přenosu

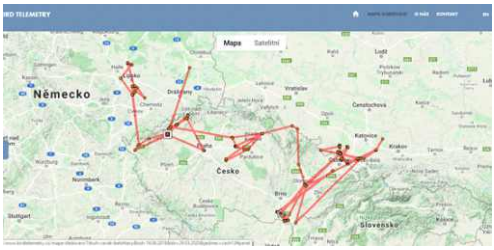
Druh racka zmíněný v nadpisu příspěvku patří do tzv. skupiny „velkých racků“. Původní druh racek stříbřitý, u něhož areál zahrnoval víceméně celou Evropu, byl na základě podrobných studií rozdělen do tří druhů: severoevropského racka stříbřitého, jihoevropského racka středomořského a prostor mezi těmito areály na východě Evropy vyplňuje racek bělohlavý.

Ten u nás na jižní Moravě začal jednotlivě hnízdit od 90. let minulého století, podstatný nárůst populace potom přišel až po roce 2012. V současnosti hnízdí na tzv. Pálavských jezerech přes 200 párů tohoto racka, který si někdy chováním nezadá s dravci. Prostor kolem svého hnízda si dokonale „vyčistí“ od ostatních druhů, v okolí některých hnízd jsme našli pozabíjených i několik desítek racků chechtavých. V době líhnutí mláďat těchto racků, ale i rybáků obecných a kachen se stává jejich pravidelným lovcem, je schopen ulovit i odrostlejší house. Na základě těchto poznatků se dokonce objevily i úvahy i možném aktivním snižování početnosti tohoto druhu. Podle mého názoru ale pro to není opodstatnění. Racek bělohlavý totiž není druhem invazním, ale invazivním. (Pozn.: čeština je krásná řeč; dvěma písmenky nám umožní rozlišit druh původní na určitém území, který se šíří nezávisle na člověku – tedy druh invazní, a druh, jehož nové rozšíření na určitém území způsobil člověk, tj. druh invazivní). Abychom ale pochopili, jakým způsobem se chová určitý druh, musíme o něm znát co nejvíce podrobností. K získání těchto poznatků vede řada cest. Jednou z velmi úspěšných je projekt značení mláďat tohoto druhu tzv. odečítacími kroužky. Jak již název vypovídá, kontrolovaný jedinec nemusí být odchycen (což by byl metodicky docela problém), ale na základě označení výrazným kroužkům s jedinečným kódem umožňuje díky moderní optické technice identifikovat jedince na poměrně velkou vzdálenost.

Celkem 390 takto označených mláďat přineslo neuvěřitelné výsledky. Jeden z nich se přitom dal očekávat – vysoký rozptyl mláďat (zpracovány byly cíleně pouze výsledky z prvního kalendářního roku) od jižního Švédska až po balkánské země (Slovinsko, Chorvatsko) a dokonce máme několik údajů i z Itálie. Naprosto nečekaná ale byla úspěšnost přežívání mláďat: minimálně po jednom odečetu jsme získali od 70% mláďat! Jde o zcela ojedinělý výsledek, u běžně kroužkovaných ptáků se zpětná hlášení pohybují i pod 0,1% (malé druhy), kolem 1% u větších druhů, výjimečných je např. až 30% u labutí a masově střílených sluk lesních.

Josef Chytil

Zajímavý vhled do života racků bělohlavých ukazuje i využití satelitního vysílače. Pták s kódem CACH12 se v rozmezí 19 měsíců pohyboval na rozmezí Česka, Německa a jižního Polska, jak ukazuje přiložený snímek.

PŘEROVANÉ NA KONCI VÁLKY

V květnu si společnost připomene 75. výročí konce nejstrašnějšího konfliktu v dějinách lidstva – 2. světové války. Naši předkové její hrůzy většinou prožili pod tyranií německé okupace.

Petr Sehnálek

V průběhu let 1939 až 1945 bylo nacisty do koncentračních táborů a věznic odvlečeno přes 350 000 obyvatel někdejšího Československa, z nichž na 235 000 zde zahynulo. Z celkového počtu obětí věznění bylo cca 15 000 dětí (většina židovské národnosti) a dalších 5 000 dětí zahynulo při nacistickém teroru a následkem válečných událostí. V rámci represivních opatření (např. při stanném právu) bylo zabito přes 10 000 obyvatel. Nacistické soudy pak vynesly na 5 000 rozsudků smrti nad odbojovými pracovníky. Při válečných akcích na území bývalé Československé republiky zahynulo cca 7 500 občanů. V bojových akcích, a to jak v zahraničí, tak na území republiky, padlo na 12 000 československých vojáků. Státnímu hospodářství byla způsobena škoda za 700 miliard tehdejších korun. Dalších 320 miliard tvořily soukromé majetkové ztráty jednotlivých občanů. Přímo z Přerova zahynulo následkem nacistické tyranie a válečných událostí na 400 obyvatel. V koncentračních táborech bylo vězněno 410 Přerovanů, z nichž 156 kruté zacházení nepřežilo nebo bylo popraveno. Dalších minimálně 164 (jiné odhady hovoří o 186 a 226) obětí představují přerovští občané židovského původu, umučení ve vyhlazovacích táborech.

Němečtí vojáci okupují Přerov

Symbolem povstání v Přerově byly papírové československé vlaječky

Na ztrátu svobody a perzekuci ze strany okupantů reagovali občané organizováním odbojového hnutí, které i přes represivní zásahy vydrželo bojovat až do konce války. Vyvrcholením protinacistického odporu bylo tzv. květnové povstání českého lidu, jež se stalo vůbec největší akcí domácího odboje a významnou událostí domácích novodobých dějin. Pro obyvatele našeho regionu je její význam ještě důležitější, protože první akcí bylo ozbrojené protinacistické vystoupení 1. května, později všeobecně známé jako PŘEROVSKÉ POVSTÁNÍ.

K oslavám půlkulatého výročí povstání přispěje Muzeum Komenského v Přerově i město Přerov.

K připomínce letošního výročí bude realizováno hned několik počinů, na nichž se podílí i Muzeum Komenského v Přerově. Předně se bude jednat o výstavu, která představí události povstání v Přerově i okolních obcí prostřednictvím prezentačních panelů, trojrozměrných ex-

ponátů nebo audiovizuálních dokumentů. Ve výstavě budou poprvé prezentovány osobní památky na Přerovany, popravené nacisty v odvetu za účast v povstání na vojenské střelnici v Olomouci. Premiéru bude mít i projekce vzpomínek pamětníků, kteří prožili dramatické události 1. května „na vlastní kůži". Výstava s názvem **První proti okupantům! Přerovské povstání v roce 1945**. bude k vidění v kapli přerovského zámku až do konce října 2020.

Květnová povstání v ostatních městech a obcích České republiky přiblíží odborná historická konference.

Další příspěvkem k oslavám výročí bude i odborná historická konference s názvem **Květnové povstání českého lidu 1.–4. 5. 1945**, pořádaná společně muzeem a Státním okresním archivem Přerov. Konference si klade za cíl nejen zhodnotit Přerovské povstání, ale dát je do souvislosti s revolučními událostmi, které v prvních květnových dnech proběhly i na jiných místech Českých zemí.

Do povstání se významně zapojili i přerovští železničáři

Tyto aktivity bývají totiž často zastíněny událostmi v Praze, kde po 5. květnu české květnové povstání gradovalo. Odborníci, amatérští badatelé i zainteresovaná veřejnost se můžou těšit na desítku příspěvků, např. o průběhu povstání v okolních obcích, účasti gestapa na represivních opatřeních, dále budou představeny biografické medailonky občanů Přerova, kteří při revolučních aktivitách položili život, anebo popis protinacistického vystoupení ve dnech 2. až 4. května v Nymburku, Železném Brodě a Vsetíně. Výstupem konference bude sborník, který muzeum vydá na podzim.

Vznikl nový dokumentární film o s unikátními záznamy vyprávění dosud žijících pamětníků povstání.

Mimořádnou aktivitou je natočení dokumentárního filmu Přerovské povstání 75 let poté. Autorská dvojice režisérka Svatava Měrková a kameraman Jiří Dvorský, kteří s formátem filmového dokumentu mají již bohaté zkušenosti a tímto způsobem zpracovali např. problematiku poválečné materiální pomoci Přerova poničené slezské obci Dobrotice anebo do té doby opomíjené téma výstavby krytů civilní obrany ve městě. Díky Muzeu Komenského v Přerově, které vznik filmu iniciovalo a odborně zaštítilo, finanční podpoře města a nasazení všech zainteresovaných mohl vzniknout snímek, postavený na unikátních výpovědích přímých účastníků.

Celý příběh, který přináší i dosud neznámá fakta, pak dokreslují citace z historických dokumentů a komentáře či ilustrační hrané scény. Film se stopáží více než 70 minut je teprve třetím dokumentem, který o Přerovském povstání pojednává a vůbec prvním, který by se na tyto události výhradně zaměřoval. Jeho části bude moci veřejnost shlédnout v tematické výstavě na zámku anebo při projekcích

v kině Hvězda. Data konání budou zveřejněny po odvolání mimořádných bezpečnostních opatření, zavedených v souvislosti s pandemií COVID-19, a zpřístupnění kulturních podniků.

Pietní místa získají nové informační tabule.

Jako součást připomínkových aktivity lze zmínit zhotovení informačních tabulí pro pietní místa u památníku obětí Přerovského povstání na hřbitově a také v Olomouci – Černovíře na místě popravy zatčených občanů. Muzeum Komenského v Přerově podpořilo jejich přípravu odbornou pomocí.

V neposlední řadě lze zmínit i přípravu epizody z publicistického magazínu České televize Historie CS, jež se bude věnovat konci 2. světová války na střední a jižní Moravě. Pořad se bude natáčet v dubnu a díky iniciativě Mgr. Petra Jiráka ze Státního okresního archivu se problematika Přerovského povstání dostane přes televizní obrazovky opět do povědomí společnosti napříč regiony.

AUTOBUSOVÝ ZÁJEZD

do Hradce nad Moravicí, Opavy a Kravař

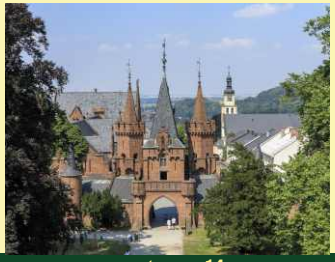
Stejně jako v minulých letech i v letošním roce zve Muzeum Komenského všechny milovníky umění a historie na autobusový zájezd, tentokrát do Hradce nad Moravicí, Opavy a Kravař, který se uskuteční 25. 6. 2020. Odjezd autobusu z Přerova bude z parkoviště za kinem Hvězda v 7 hodin.

Společně navštívíme zámek a park v Hradci nad Moravicí, následovat bude přejezd do nedaleké Opavy, kde si prohlédneme historické centrum a jeho nejvýznamnější památky. Po obědové přestávce mohou účastnicí navštívit Slezské zemské muzeum a další zajímavosti města. Na závěr exkurze si společně prohlédneme zámek v Kravařích.

U všech památek je zajištěn odborný průvodce. Cena zájezdu je 270,- Kč bez vstupů do navštívených objektů.

Závazné přihlášky lze podávat na pokladně zámku Muzea Komenského v Přerově, kde také získáte podrobnější informace (tel. 581 250 531). Pro bližší informace můžete využít také i e-mailové adresy průvodce zájezdem Mgr. Kamila Lukeše: lukes@prerovmuzeum.cz

Bývalý měšťanský dům č.p. 25 na Horním náměstí v Přerově odkryl svá tajemství

Archeologové Muzea Komenského v Přerově zahájili v měsíci lednu 2020 záchranný archeologický výzkum na Horním náměstí č. 25 v Přerově. Dosavadní výsledky rozšiřují naše poznání o životě Přerovanů před mnoha staletími v místě, kde se v dnešní době nachází jedna z nejvýznamnějších památkových zón na Moravě.

Zdeněk Schenk

Rozsáhlé stavební úpravy objektu bývalého měšťanského domu na Horním náměstí č. 25, kde má vzniknout mateřská škola, vyvolaly potřebu provedení záchranného archeologického výzkumu, stanoveného zákonem. Předmětná plocha výzkumu je situována na parcele č. 331 při severozápadním okraji náměstí a bezprostředně sousedí s významnou archeologickou lokalitou situovanou na parcele č. 330, kde probíhal v letech 1998–2002, a poté v roce 2006 archeologický výzkum pod vedením archeologa Jiřího Kohoutka ze zlínské pobočky Ústavu archeologické památkové péče v Brně. Právě do této části Horního náměstí vedoucí výzkumu situoval na základě nálezu unikátně dochovaných středověkých zděných konstrukcí pod domem č. 26 polohu původního kastelánského hradu ze 13. století.

V lednu 2020 byl po dokončení bouracích prací objektu zahájen archeologický výzkum postupným snižováním svrchních vrstev tvořených vyrovnávkami a také podsypy podlah jednotlivých místností přízemí objektu, které v tomto prostoru vznikaly v souvislosti s úpravami povrchu terénu v průběhu 16.– 20. století.

Prozatím nejstaršími dokumentovanými stavebními konstrukcemi, zachycenými během současného výzkumu, jsou torza dvou kamenných zdí, vystavěných z devonského vápence, které reprezentují středověkou zástavbu na parcele č. 331. Obě zdi jsou orientovány přibližně ve směru východ - západ. V prvním případě jde o relikt masivní zdi probíhající napříč parcelou, která byla objevena pod barokními násypy podlahy v místnosti situované přímo za vstupem do domu směrem z náměstí. Její šířka činí úctyhodných 1,74 – 1, 9 m.

Přerov. Horní náměstí 25. Průběh základů hradby kastelánského hradu.

Pokračování na straně 16

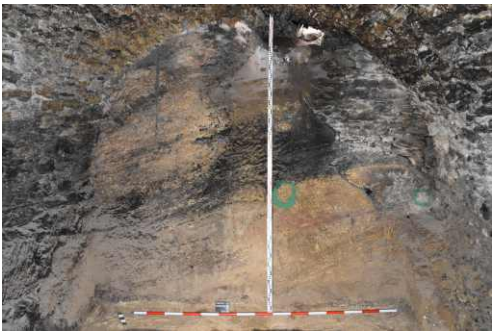
Detail odkryté raně gotické hradby.

Odkrytý průběh této stavební konstrukce lze interpretovat jako pozůstatek obvodové hradby původního přerovského kastelánského hradu, jehož areál se nacházel při severním okraji dnešního Horního náměstí. Pomocí zjišťovací sondy se podařilo zachytit založení hradby, které se nacházelo v hloubce 1,4 m od současné úrovně terénu. Dochovaný úsek hradby dosahuje délky přes pět metrů. Ve druhém případě byla zdokumentována zeď zachycená v zadní části domu, poblíž dvorního průčelí. Šířka zdi činila 1, 2 m. Zeď se zachovala pouze částečně, neboť byla na přelomu 15./16. století porušena výstavbou pozdně gotického sklepa měšťanského domu.

Odkrytá klenba pozdně gotického sklepa měšťanského domu.

Stavba sklepa pozdně gotického domu představovala na svoji dobu velký zásah do původního terénu. Tehdejší stavebník po odkopání části pravěkého a středověkého souvrství sklep zasekal do skalnatého podloží, které tvoří sladkovodní vápenec - travertin. Na stěnách sklepa tak jsou i po staletích patrné stopy po nástrojích, kterými kamenící sekali kámen a zarovnávali jednotlivé stěny. Zadní čelo tvoří kolmá stěna vysoká přes tři metry.

Zadní stěna gotického sklepa částečně zasekaná do travertinové skály.

Centrální sklep tvoří obdélný prostor o rozměrech 4,1m x 3,8 m. Do sklepa se vstupovalo chodbou, v jejíchž stěnách se nacházely niky pro umístění osvětlení.

Vstup do gotického sklepa bývalého měšťanského domu.

V rámci výzkumu byla ve sklepních prostorách provedena prospekce za pomoci detektoru kovů. Pod jedním z dřevěných schodů v chodbě objevil asistent archeologického výzkumu Miroslav Komínek drobnou stříbrnou minci z doby panování českého krále Vladislava Jagellonského (1471–1516). Do tohoto období klademe vznik sklepa a pozdně gotického domu. Na dně samotného suterénu byly nalezeny celkem tři ztrátové mince. Nejstarší z nich je jednostranný stříbrný tzv. bílý

peníz se lvem Rudolfa II. Habsburského (1576–1611), druhou mincí je krejcar císaře Ferdinanda II. Habsburského (1622–1637) a nejmladší pak slezská ražba knížete Christiana Ulricha z Olešnice. Další stříbrná mince byla nalezena při vyklízení násypu trámového stropu se záklopem v jedné z místností domu. Jednalo se o jednostranný haléř bez letopočtu Ferdinanda I. Habsburského (1526–1664) ražený po roce 1526. Z roku 1893 pak pochází mosazný dvouhaléř nalezený pod hliněnou podlahou u vstupu do staré komory.

Výběr nalezených mincí z výzkumu.

Ze svrchních úrovní zásypů klenby sklepa se podařilo zajistit rozsáhlý soubor archeologických nálezů. Nejpočetněji je zastoupena keramika reprezentující osídlení z různých časových období, která se v posledních třech tisících letech vystřídala v prostoru dnešního Horního náměstí. Nejstarší osídlení sahá na přelom starší a střední doby bronzové a zastupují jej zlomky keramických nádob s povrchem upraveným leštěním typickým pro obyvatele skupiny věteřovské (1600 let př. n. l.). Pod schodištěm mezi stěnami vstupní chodby do sklepa bylo na konci února 2020 zachyceno neporušené pravěké kulturní souvrství, z jehož úrovně byly do podložní sprašové hlíny zahloubeny dvě sídlištní jámy skupiny věteřovské.

Vedoucí výzkumu Zdeněk Schenk před pravěkým souvrstvím zachyceným ve vstupní chodbě do sklepa. V pozadí Miroslav Komínek provádí detektorovou prospekci.

Ve svrchní části kulturní vrstvy se podařilo překvapivě objevit soubor zlomků laténských keramických nádob z mladší doby železné, které dokládají sídlištní aktivity Keltů v prostoru Horního náměstí v posledních dvou stoletích před naším letopočtem. Jde o nejstarší keramické nádoby točené za pomoci hrnčířského kruhu na území dnešního města Přerova. Raně středověké osídlení na parcele je početně zastoupeno zlomky hrnců z mladší doby hradištní (10.–11. století), kdy se v prostoru dnešního Horního náměstí nacházelo centrální hradiště, které mělo strategický význam s ohledem na jeho polohu v rámci dálkových obchodních cest. Povrch raně středověké keramiky byl v mnoha případech zdoben

rytými ornamenty či plastickou páskou. Dna několika hrnců nesla hrnčířskou značku. Kromě keramiky vyzvedli členové archeologického týmu také velké množství zvířecích kostí, které ilustrují obsah masité složky jídelníčku obyvatel přerovského hradiště.

Část zdobené keramické nádoby z 10. století.

Ze svrchní úrovně zásypu klenby sklepa pochází kolekce kamnových kachlů, mezi nimiž jsou zastoupeny nádobkové i komorové exempláře. Mezi motivy reliéfně zdobených čelních vyhřívacích stěn komorových kachlů zaujme sv. Jiří na koni zabíjející kopím draka.

Torzo pozdně gotického komorového kachle s motivem sv. Jiří.

Tento oblíbený náboženský motiv s propracovanými detaily výstroje koně a jezdce (sedlo, ostruhy) se v našem případě dochoval pouze v torzu. Na jiném zlomku se dochovala hlava medvěda, která byla původně součástí heraldického motivu stejně jako zlomek kachle s vyobrazením turnajové helmy s klenotem. Několika kusy máme zastoupeny kompletní exempláře římsových kachlů s reliéfem mřížky s vepsanými kružbami završené provazcem a cimbuřím.

Římsový kachel s reliéfem mřížky s vepsanými kružbami završené provazcem a cimbuřím.

Kolekci doplňuje zlomek prořezávané lišty ve tvaru lilie. Nalezené kachle tvořily součást luxusních pozdně gotických kachlových kamen, které vznikly kolem roku 1500 a vyhřívaly jednu z místností měšťanského domu na Horním náměstí.
Z úrovně terénní novověké vyrovnávky pochází rovněž torzo barokního talíře se středovým motivem zajíce ve skoku a ozdobnou okrajovou mřížkou s medailony, který lze díky jeho výzdobě datovat do doby kolem roku 1760.

Barokní talíř s motivem zajíce ve skoku.

Dokončení na straně 19

Pod podlahou místnosti situované přímo za vstupem do domu z náměstí byl nalezen pozdně barokní měděný půlkrejcar panovníka Josefa II. z roku 1781, který byl vyražen ve vídeňské mincovně.

Zadní strana měděného půlkrejcaru z roku 1781 s vyobrazením hlavy Josefa II.

Za barokní lze označit rovněž nález mosazného církevního medailonu s vyobrazením poutního místa sv. Kopeček u Olomouce opatřený otvorem pro zavěšení, který měl svému majiteli zajišťovat symbolickou ochranu.

Torzo strojku kapesních hodinek značky Roskopf.

Zajímavý nález představuje torzo strojku kapesních hodinek získané ze svrchních terénních úprav ve dvorním traktu domu. Na základě konzultace s hodinářskými znalci by se mělo dle ředitele Muzea Komenského v Přerově Radima Himmlera původně jednat o hodinky značky Roskopf, které byly průmyslově vyráběné a rozšířené ve 2. polovině 19. století a na počátku 20. století.

Církevní medailon poutního místa sv. Kopeček u Olomouce.

V rámci výzkumu byl Tomášem Kynclem z brněnské laboratoře DendroLab odebrán soubor vzorků z dřevěných kontrukcí měšťanského domu (z krovu, trámových stropů a podlah jednotlivých místností), které budou podrobeny denrochronologické analýze. S její pomocí lze v některých případech určit rok skácení stromů a přesné stáří dřevěných prvků použitých během výstavby a následných úprav objektu. V rámci dokumentace archeologickým výzkumem odkrytých středověkých a raně novověkých stavebních konstrukcí bylo provedeno měření 3D laserovým skenerem, které realizoval František Kuda z Ústavu geoniky AV ČR, v.v.i. Počet zdokumentovaných archeologických situací a stovky archeologických nálezů jen potvrzují nezbytnost provedení záchranného archeologického výzkumu, obzvláště v tak historicky cenné lokalitě, jakou Horní náměstí v Přerově představuje.

Na svět přišli malí Přerováčci

Krojované princezny

Nakupuju jako máma!

Co to ten pan doktor na nás asi chystá?

K svačině dnes budou jablíčka a sušenky

Hrou ke sportu, sportem ke zdraví!

Vážení čtenáři,
na tomto místě jste byli zvyklí nacházet čtvrtletní kalendárium akcí Muzea Komenského v Přerově. Vzhledem k tomu, že ke dni vydání zpravodaje nejsme schopni, z důvodu vyhlášení celorepublikovému nouzovému stavu, garantovat správnost informací, zaplnili jsme zcela mimořádně tuto stranu pohledem do života dětí v Přerově v dobách minulých. Věříme, že příští číslo zpravodaje vám již přinese programovou nabídku v plném rozsahu a hlavně – těšíme se na setkání s vámi při akcích pořádaných našim muzeem.

KULTURA PŘEROVA

duben–červen
2020

Kytarový rekord letos s příchutí nové vlny a punku

Nemáte ještě tip na prvního máje? Udělejte si výlet do Přerova. V letošním roce si připomínáme půl století od skonu velké kytarové legendy Jimiho Hendrixe. Přijďte na něj zavzpomínat na již 4. ročník Kytarového rekordu.

„Pocta Hendrixovi a Ivanu Královi - takový je podtitul letošního Kytarového rekordu. Příznivci veškerých strunných nástrojů si dají již počtvrté dostaveníčko na přerovských hradbách. V letošním roce jsme se rozhodli nejen pro poctu Hendrixovi, ale chceme vzdát hold také nedávno zesnulému Ivanu Královi. Účastníci si tak společně zahrají i jejich skladby," popsal letošní novinu organizátor akce Pavel Ondrůj. Zkrátka nepřijdou ani příznivci punku a nové vlny, protože přesně tyto příchutě budou letos také přimíchány.

Podaří se při prvomájovém hraní na hradbách překonat loňských 143 hráčů na kytaru, kteří uhodili do strun naráz v jeden okamžik? Nebo letos pokoříme dokonce magickou hranici dvou set účastníků? Takové otázky si klade organizátor nevšedního hudebního happeningu Pavel Ondrůj, který právě vyhlásil čtvrtý ročník kytarové exhibice s pokusem o kytarový rekord.

Pořádají jej v pátek na prvního máje 2020 na přerovských hradbách Kulturní a informační služby města Přerova ve spolupráci s Nadačním fondem Blues nad Bečvou. „Po loňském úspěšném zařazení kytarového workshopu letos opět všem hráčům nabízíme, že se mohou zdarma zúčastnit workshopu pod vedením známého českého kytaristy a lektora Tomislava Zvardoně. Chceme tak kytaristy a potenciální účastníky rekordu opět namotivovat k většímu zájmu o akci," doplnil Ondrůj.

Pokus o rekord startuje ve 14 hodin, zmíněný workshop mu bude předcházet. „Vyzýváme tímto všechny hudebníky a milovníky akordů, aby sundali své kytary z hřebíků a přišli si za námi hromadně zahrát. Čím víc nás bude, tím lépe," apeluje organizátor akce Pavel Ondrůj, který se nápadem na hromadný kytarový rekord inspiroval v sousedním Polsku, kde se místním kytaristům podařilo přizvat ke společnému hraní tisíce milovníků strun. „Zazní šest skladeb, vedle anglických opět i české," konstatoval Pavel Ondrůj. „Zahrajeme si společně Should I stay or should I go (The Clash), Sen (Lucie), Smells like teen spirit (Nirvana), Mám svůj stín (Ivan Král) a Blues pro tebe (Jiří Suchý). Hendrixovka Hey Joe zůstává jako nosná skladba všech ročníků z předchozích let," informoval Ondrůj, jemuž se inspirací k pořádání Kytarového rekordu v Přerově stala již 17. rokem probíhající pocta Jimi Hendrixovi v polské Wroclawi.

Sraz zájemců o workshop bude v 11 hodin. Ostatní kytaristé, kteří se chtějí zapojit do rekordu, přijdou ve 12.30 hodin. Zájemci se mohou přihlásit na adrese www.bluesnad-becvou.cz, kde najdou i akordy, noty plánovaných skladeb.

POZOR! V souvislosti s trvajícím stavem nouze se bude datum celé akce posouvat! Program zůstává stejný.

TOM Lišáci 50 let - vzpomínky na léta minulá a seznámení s děním současným

Turistický oddíl mládeže Lišáci završil půl století svého trvání. Za tu dobu prošlo jeho řadami hodně členů v několika generacích, kteří na oddílových schůzkách, výletech, výpravách, táboření a putovních táborech zažili spoustu zábavy, legrace a poznání, ale i napětí při hrách a soutěžích.

Oddílová činnost nabízela příležitost k vyzkoušení základů mnoha dostupných sportů a her. Snaha o pohyb přírodou nejen pěšky poskytla spoustu nezapomenutelných zážitků v přátelské partě kamarádů při cyklistických trasách, vodáckých sjezdech řek, zdolávání vrcholků hor a lyžařských přejezdech pohoří. Vzpomínky na tyto krásné dny her a mládí určitě nikdy nevyblednou. Cílem uspořádání této výstavy je nejen vzpomínání na uplynulá oddílová léta a všechno dobré, co se v nich podařilo, ale i seznámení s tím, co pro děti v Přerově připravují Lišáci v současnosti.

Letos to bude: 30. ročník Orizara pohádkovým lesem, 14. ročník oblíbeného lampionového pochodu za strašidly Strašidlácké hrátky, 13. ročník Strašidláckého reje a 12. ročník Pálení čarodějnic.

K návštěvě výstavy ve výstavní síni Pasáž zveme všechny, velké i malé, bývalé Lišáky a jejich rodiny i návštěvníky všech našich pohádkových a strašidláckých akcí pro veřejnost. Přijďte nejen nahlédnout pod Lišáckou pokličku a i vyzkoušet si v praxi svou šikovnost a důvtip. (mj)

Vážení čtenáři, s ohledem na trvající stav nouze z důvodu pandemie COVID-19 sledujte prosím průběžné aktualizace dat zveřejněných akcí na internetu nebo kontaktujte přímo pořadatele. Děkujeme za pochopení.

Filmová kavárna ve Hvězdě

V kině Hvězda vzniká nová stylová kavárna, která je propojením filmu, ale i protiatomového krytu, kterým kino stále je.

1. prosince loňského roku ji do správy získaly Kulturní a informační služby města Přerova, které rovněž od roku 2006 provozují kino Hvězda. Zeptali jsme se vedoucí BcA, Svatavy Měrkové, jak bude nová kavárna vypadat. „Filmové je to designem interiéru a co se týče vybavení, tak jsme si z krytu vypůjčili lavice a bedny na filtry vzduchotechniky. Na lavicích by v případě nutnosti seděli lidé umístění v krytu a krásné dřevěné bedny jsme použili jako stolečky pod chladicí vitríny s dobrotami," uvedla Svatava Měrková.

Lavice jsou okolo oken ve dvou řadách. Na té první se na pohodlném polstru sedí okolo designově vymalovaných stolků a druhá slouží jako odkládací plocha pro kabelky a oblečení. Supluje tak funkci věšáků, které v kavárně chybí. Lidé tak budou mít věci hned u sebe, respektive za sebou, a nemusejí se o ně bát. Výmalby v interiéru jsou prací přerovské výtvarnice a ilustrátorky Kristýny Botkové a jde o výjevy z filmu Kabinet Dr. Caligariho. Tento unikátní snímek, jenž položil kořeny hororovému žáru zároveň v letošním roce slaví 100 let od svého vzniku. „Nebyl to úplně záměr, ale prostě nám to tak dobře vyšlo. Snímek je po designové stránce můj oblíbený, stejně jako výtvarné projevy německého expresionismu a umělecké skupiny Der Sturm, která je autorem jeho kulis. Takže když jsme hledali vhodný název, tak jsem sáhla právě po kabinetu, který nemusejí mít lidé spojený jen se školním kabinetem nebo kabinetem věd exaktních. Pro nás je to prostě něco jako klub, místo setkávání, dobrého posezení, jídla i pití. V nabídce máme filmové koktejly, které jsou naší specialitou. Návštěvníci si budou moci dát milk shake z filmu Pulp Fiction, Vesper Martini Jamese Bonda, a nebo Manhattan z Někdo to rád horké," doplnila Měrková. Nabídku nápojů doplňuje špičková káva z moravských pražíren, sypané i porcované čaje či domácí bylinkové limonády a mošty – to vše v biokvalitě.

Otevírací doba bude ve všední den od 9 hodin, o víkendu pak od 14 hodin. Do umělecké stránky kavárny zasáhla i dvorní malířka přerovského kina – Eliška Tower, která stojí za kresbami E.T. nebo Godzilly útočící na kino. „Eliška žije v Kanadě, a tak veškerá komunikace probíhala přes email a přes telefon. Navíc tam mají o 9 hodin méně, takže když jedna šla spát, druhá vstávala. Na návrhy a odsouhlasení jsme měly vždy tak dvě hodiny brzy ráno, a nebo pozdě večer. Nebylo to jednoduché, ale zvládly jsme to," říká Svatava Měrková. Eliška Tower stojí za návrhem loga a nápojového lístku ve stylu Art deco, a za kresbou zdobící jednu z výloh kavárny. Je na ní Rudolf Hrušínský nabízející Dr. Caligarimu kávu. Je to výjev z kulis filmů Kabinet Dr. Caligariho a Spalovač mrtvol. „Propojení českého a zahraničního filmu je v celém interiéru kina, tak jsme tento ráz chtěli zachovat. Pokračujeme v tom i v kavárně, kde mohou návštěvnici zažít svou chvilku slávy, jak se asi cítí hvězdy stříbrného plátna. Posadit se totiž mohou do režisérských křesel, na nichž běžně sedávají hollywoodské hvězdy. Ty jsme opatřili jmény slavných osobností černobílého i současného filmu a posadili jsme je ke stolům tak, jak mohli sedávat. U jednoho stolu máme Oldřicha Nového a Natašu Gollovou, ale posadili jsme k sobě také Voskovce, Wericha a k nim Chaplina," uvedla vedoucí kina. K baru pak přibudou ještě 4 barové židle odkazující potiskem na 4 členy filmového štábu. Ale protože židle jsou vyráběny na zakázku, tak si na jejich realizaci musejí návštěvníci ještě chvíli počkat.

Celkový design posezení vychází z černobílého filmu. Nové je zde úplně všechno – od podlahy po strop, včetně elektřiny, rozvodů vody, odpadu a vybavení. Realizace trvala necelé dva měsíce. V minulosti měli kavárnu v pronájmu soukromníci, kteří platili nájem. Cílem ale bylo vybudovat takový typ posezení, který by byl více propojen s filmem a samotným kinem. „Byli jsme si vědomi toho, že v kině kromě popkornu a automatu s nápoji, nemáme lidem co nabídnout. A když už se nám daří každý rok dostávat do kina více a více lidí – vloni to bylo dokonce 65,5 tisíce návštěvníků, tak chceme, aby se u nás cítili dobře. Proto nebudeme mít nic proti tomu, když si lidé vezmou s sebou do sálu naši limonádu, kávu, nebo pivo či víno. Stejně si to z těch kabel tahají, tak proč to nemít přímo od nás a ještě navíc i ekologicky, ve vratných zálohovaných kelímcích," uzavírá Měrková.

Z pochutin nabízí Kabinet Hvězda mini zákusky, domácí koláče, nakládané sýry, ale také zapékané bagetky nebo nachos se sýrem a chilli. Lidé si sem tak mohou přijít na snídani, svačinu, ale také zobnout něco dobrého navečer k pivu a vínu.

Příměstský tábor přerovské knihovny ovládnou rytíři!

Rodičům, na které čeká hledání vhodného programu pro děti na letní prázdniny, nabízí Městská knihovna v Přerově, podobně jako v předchozích dvou letech, možnost přihlásit je na příměstský tábor na dětském oddělení, který je určen pro registrované uživatele knihovny ve věku 8–14 let.

Téma letošního tábora slibuje nejen spoustu zábavy, ale také výzev a dobrodružství. Táborníci se totiž na týden stanou statečnými rytíři, kteří si svůj rytířský titul budou ovšem muset náležitě obhájit! Připraven pro ně bude program v podobě celodenního výletu nebo vycházka ke koním a samozřejmě spousta nejrůznějších úkolů a aktivit, jejichž úspěšné splnění je dovede až k samotnému pasování na rytíře! Ve dnech, kdy děti zrovna nebudou na výletě nebo v přírodě, bude pro ně připraven tematický program plný her, soutěží nebo kreativního tvoření v prostorách půjčovny pro děti.

Letos poprvé se Městská knihovna v Přerově rozhodla uspořádat příměstský tábor ve dvou prázdninových termínech: od 13. 7. do 17. 7. a od 24. 8. do 28. 8. 2020, a to každý den v době od 8.00 do 16.00 hodin. Rodiče, kteří se chtějí o příměstském táboru přerovské knihovny dozvědět více informací nebo mají zájem děti dopředu přihlásit, mohou se obrátit na knihovnice půjčovny pro děti na Palackého ul. 1 a zavolat na telefonní čísla 581 334 076/724 519 662 nebo poslat dotaz e-mailem na adresu deo@knihovnaprerov.cz.

Přihlášky je možné podávat až do pátku 26. 6. 2020.

V Přerově pojedeme uniZZono!

Nově vznikající hudební spolek uniZZono nabízí zázemí všem, kteří mají zájem o českou jazzovou, swingovou případně i starou trampskou píseň.

Z iniciativy známého přerovského muzikanta Karla Jačko vzniká ve městě nové uskupení otevřené zájemcům všech věkových kategorií, kteří se chtějí společně potkávat a zpívat jazzové a swingové písničky, známé z repertoáru Osvobozeného divadla či SEMAFORu, ale také staré i moderní „najazzlé“ trampské písně a také písničky z tvorby přerovských textařů a muzikantů.

„Myšlenka se zrodila asi před čtyřmi lety, kdy jsme hráli na večeru poesie v přerovské Sokolovně a velmi příjemně na nás působilo, jak všechny námi prezentované písničky si posluchači zpívali s námi. Tehdy jsem si řekl, že by bylo dobré lidi v tomto směru podchytit a nabídnout jim možnost si zazpívat a případně i nenásilnou formou „školy hrou“ (doslova!) je vést k vlastnímu hudebnímu růstu. Proto jsem začal dávat dohromady partu lidí, kteří se budou chtít scházet a společně si zazpívat u akustické kytary, kontrabasu, piana respektive s doprovodem celé kapely Jazz za Bukem nebo Hot Jazz Šůtrs, kde jsem kapelníkem. V současné době máme již cca deset zájemců, které doplní všichni členové z mého vlastního hudebního uskupení „Jazz za Bukem“. První společná zkouška proběhne zřejmě v našem domovském restauračním zařízení „Suzuki BAR“, ve kterém nám velmi ochotně poskytl pracovní zázemí jeho majitel, známý mecenáš přerovského jazzu Jiří Heinz. Ačkoli nám do startovního dobrého nakročení „vstoupil koronavirus“, respektive omezení s ním spojená a termín první schůzky je tedy zatím neznámý, nezahálíme a jakési „nulté“ schůzky již individuálně probíhají prostřednictvím internetu, kdy si předáváme hudební podklady a další pomocné materiály.“ seznamuje s celým projektem jeho tvůrce Karel Jačko.

UniZZono je společenství otevřené dalším zájemcům. Již nyní se do uskupení přidávají další přerovští umělci, a tak se dá očekávat, že kromě jazzových a bluesových písní s texty Josefa Kainara a Karla Jačko, dočkáme i jazzových úprav písniček z tvorby dalších známých přerovských

Pokračování na následující straně

Folklorní festival Přerov se chystá na 10. – 13. června

Folklor, hudba, tanec, zpěv pod hvězdami. Takový bude letošní Folklorní festival Přerov. Stejně jako v loňském roce na diváky čeká páteční a sobotní folklorní program, ale jak se stalo zvykem, také pár novinek.

Folklorní festival Přerov letos začne programem, který si pro děti ze základních škol připravují lektorky Ornis. Většina termínů je naplněna dlouho dopředu. Děti se hravě seznamují s folklorem a tradicemi nejen od nás, z Přerova, ale z celých Čech.

Ve středu naváže letní slavnost v podobě programu O víně a folklóru, který proběhne na nádvoří před Galerií města Přerova na Horním náměstí. Program spojený s ochutnávkou vín by letos měla provázet také folklorní výstava přímo v galerii.

„V loňském roce jsme po páteč-ním programu pozvali soubory k účasti na neformálním hraní ve dvou přerovských podnicích. Celý večer měl skvělou atmosféru

a letos to určitě zopakujeme," zve ředitel festivalu Tomáš Barbořík.

V sobotu proběhne program na Horním náměstí, který představí pozvané folklorní soubory. Večer se na náměstí rozezní housle a cimbál pod hvězdami.

Lenka Blažková

MĚSTSKÉ INFORMAČNÍ CENTRUM

Zajišťuje činnost spojenou s turistickým ruchem v Přerově a regionu

PROVOZNÍ DOBA V OBDOBÍ NOUZOVÉHO STAVU

Až do odvolání je v době nouzového stavu od pondělí do pátku od 8.00 do 15.00 budou informace podávány pouze telefonicky na čísle 581 587 779.

Děkujeme za pochopení.

Dokončení ze strany 3

autorů a textařů, tří Jaroslavů: Wykrenta, Cedidly a Macíčka a také možná úžasných písniček Slávka Žaluda.

Hlavním a primárním cílem spolku je tedy společné setkávání u pěkné písničky, udržování hudební tvorby nejen zmíněného Osvobozeného divadla či Semaforu, ale zejména velmi kvalitní přerovské produkce. „No a takovým nezáměrným, ale možná logicky očekávaným výstupem by mohlo být objevení nových, dosud spících mladých i starších talentů v oblasti jazzové hudby." dodává Karel Jačko.

Noví zájemci se mohou přihlašovat e-mailem na karel@jacko.cz nebo na tel. +420 604 111 102.

Nezbývá než dodat, že už aby, i kvůli tomuto projektu, stav nouze pominul, viry se nám vyhýbaly a my jsme se všichni opět mohli potkávat při podobných velmi pozitivních aktivitách. Držme si navzájem palce!

JE TO NAŠE PARKETA

Na podlaze v přerovské sokolovně se podepsal zub času.

Dobře sloužila 48 let, jenže teď sportovci běhají po vyšlapaných parketách, které jsou místy ztrouchnivělé, a tříska v dlani nebo koleni není žádným překvapením. Náklady na novou podlahu byly vyčísleny na dva miliony dvě stě tisíc korun. Zčásti by je mohla pokrýt dotace z Olomouckého kraje a také příspěvek od města Přerova. Díl peněz na renovaci ale pochybí. „Výbor Tělocvičné jednoty Sokol Přerov se rozhodl nabídnout všem svým členům, přátelům, sportovcům i sympatizující veřejnosti, aby si každý mohl koupit svůj kus podlahy. Pod mottem **KUP PARKETU!** se tak lidé, kteří přispějí, mohou stát majiteli části nové podlahy," vysvětlil náměstek přerovského primátora Petr Kouba. Příspěvek v jakékoliv výši pomůže a každý dárce může obdržet potvrzení o daru. Navíc ti, kteří si zakoupí alespoň jeden metr čtvereční v hodnotě 1000 korun a více, budou trvale zveřejnění na čestném veřejně přístupném místě v sokolovně. Pokud se povede získat peníze na novou podlahu, ještě letos v září by sportovci mohli zahájit cvičení a tréninky na novém povrchu.

K datu vydání tohoto čísla zpravodaje bylo na transparentním účtu, zřízeném za tímto účelem, připsáno již 107 000,-. Všem dárcům srdečně děkujeme.

Případní další zájemci o finanční podporu našeho snažení mohou zaplatit bankovním převodem na transparentní účet **292 712 658 /0300** (do poznámky uveďte „Parkety +Vaše jméno") nebo v hotovosti v kanceláři T. J. Sokol Přerov, Brabansko 2.

Vladimír Tabery

PODĚKOVÁNÍ

Je neskutečně povzbuzující, kolik Přerovanů se vrhlo do pomoci v nouzovém stavu. Někteří dokonce nezištně – jen tak, z pouhého vlastního rozhodnutí, že chtějí něco udělat pro druhé. Vyrojily se kolem nás desítky ochotných dobrovolníků, kteří svůj čas proseděli nad šicím strojem, nebo vařili kávu pro záchranáře či pekli pro ně. Nemohu tu vzpomenout všechny, takže jen ty, kteří nám byli nejvíce nablízku. Tak třeba na bazénu. Zatímco plavčíci společnosti Sportoviště Přerov se zabývali údržbou areálu, plavčice sehnaly látky a nitě, ohnuly záda k šicím strojům a pod jejich rukama vznikly stovky roušek. To samé lidé z vietnamské komunity, ti nám opět předvedli, jak jsou pracovití a solidární, když nám předali vlastnoručně vyrobené roušky. Přerovská cukrárna Sum zase pro záchranné složky pekla – a to samé pracovnice Rodinky, které v čase nouzovém nehlídaly děti, ale napekly pro krizový štáb sladké překvapení a ušily Přerovanům roušky. Zapomenout nemohu ani na Meoptu, jsem nesmírně hrdý na úspěšnou přerovskou firmu, která ze dne na den změnila výrobu a dodala nám pro zdravotníky ochranné štíty, které je budou chránit. Když jsem je přebíral, cítil jsem pýchu nad tím, co tu šikovní lidi dokázali. Děkuji všem, kteří se zapojili a ukázali Přerovu naši soudržnost. Jen bych rád doufal, že nám zůstane i poté, co krizový stav pomine – že nás nepolapí výčitky a závist.

Za krizový štáb města Přerova
Michal Zácha

Co děláme když neděláme to, co běžně děláme

Původně jsme si mysleli, že čtenářům představíme, jak se naši klienti tráví svůj volný čas a co pro ně na blížící se jaro chystáme. Z původního příspěvku tak můžeme zmínit pouze to, že naše klienty baví stejné věci jako jejich vrstevníky. Jednou z oblíbených volnočasových činností je proto návštěva různých výstav a zajímavých expozic. Hned na počátku ledna jsme s nimi navštívili Muzeum Komenského v Přerově, aby si připomněli uplynulé svátky na výstavě Vánoce na zámku 2019. Vánoční kouzlo časů minulých hezky prolnulo s Vánocemi současnosti.

Bohužel nečekaný vývoj situace nám, stejně jako všem v zemi, zkřížil plány. Denní stacionář Spolusetkávání Přerov, z. ú., musel nařízením Vlády ČR od 13. března 2020 uzavřít dveře svým klientům z obavy z šíření koronaviru a rizika jeho přenosu při sdružování více osob. „Spolusetkávat“ se tedy dočasně mohou pouze zaměstnanci.

A co děláme, když „neděláme”? V první řadě se stále snažíme být podporou pro své klienty, a to alespoň virtuální formou – sdílením všech aktuálních důležitých informací pomocí emailu a na našich webových stránkách. Zároveň začaly probíhat úklidové a údržbářské práce, které obvykle musí počkat až na letní měsíce, kdy je docházka klientů menší. Během pár dní také narostla potřeba roušek, Vláda ČR totiž vydala další nařízení, které jejich nošení nařídilo jako povinné pro všechny, proto se i zaměstnanci rozhodli zapojit do jejich šití.

Začátky byly docela těžké, všichni totiž šít na stroji neumějí, ale postupně se podařilo udělat jakousi manufakturu, kde má každý svoje místo, někdo dělá střihy, někdo šije, další hotové roušky vyvařuje a žehlí. Zájem o roušky již od počátku převyšuje nabídku, ale snaha vyhovět všem je maximální. Prozatím bylo předáno cca 400 roušek. Velmi hezká je pomoc dalších přátel, kteří nabídli látky, šňůrky, naostřili nůžky,vyrobili na 3D tiskárně pomůcku na vytváření šňůrek nebo se rovnou přidali a také začali roušky šít. Další aktivitou zaměstnanců bylo nabídnutí své pomoci dalším poskytovatelům soc. služeb, kteří se o své uživatele dál musí starat, a přitom jim ubyli zaměstnanci, kteří onemocněli nebo se starají o své nezletilé děti. Dvě zaměstnankyně momentálně rozváží obědy klientům přerovské Charity, další tři zaměstnanci jsou v záloze pro Domov seniorů.

Hana Sehnálková

Rodinné centrum Ňuňánkov je tady stále pro vás

Koncem listopadu jsme s manželkou otevřeli kavárnu s dětskou hernou Ňuňánkov. Chtěli jsme v Přerově vytvořit místo zaměřené hlavně na ty nejmenší. Děti si u nás pohrají a rodiče odpočinou u kafíčka a samozřejmě si mohou dát i něco dobrého. Máme vytvořené dvě hrací zóny, kde si vyhrají malé i větší děti. V průběhu března jsme plánovali otevřít pravidelné tvořivé dílničky pro děti a chceme otevřít i naši venkovní zahrádku.Ňuňánkov ale není jen pro ty nejmenší, na kávu se k nám může zastavit kdokoli. Jen tak posedět nebo si vzít kávu s sebou. Nově jsme v Ňuňánkově vytvořili výdejní místo pro Scuk.cz. Jedná se o nakupování kvalitních potravin a výrobků přímo od farmářů! Jednoduše nakoupíte online a svůj nákup si vyzvednete na výdejním místě v Ňuňánkově. Budeme také rádi, když se přidáte k naší skupince na Facebooku (nunankovsky-scuk), zde najdete všechny potřebné informace.

Samozřejmě i my jsme museli zareagovat na krizovou situaci v ČR. Museli jsme zavřít, odsunout všechny plány a teď doufáme, že budeme schopni znovu otevřít. A co děláme v tuto chvíli? Šijeme roušky pro rodinu, známé i tam, kde je potřeba. Nákupy na Scuk.cz nám také stále fungují. Vše vydáváme bezkontaktně, v rouškách a rukavicích.

Pokračování na následující straně

Ňuňánkov

je zde stále pro vás

Dokončení z předchozí strany

Komu se nechce v této chvíli do obchodu, tak i tohle pro vás může být to pravé. Není to lehké období, budeme bojovat, ale bez vaší následné pomoci to nezvládneme. Pracujeme na podpůrných projektech, které nám snad pomůžou celou situaci zvládnout. Jakmile bude situace uklidněná a nebude nikomu nic hrozit, tak budeme rádi za každého z vás, který přijde třeba jen ochutnat naši výbornou kávu.

Najdete nás v Přerově v Blahoslavove ulici č. 8.

Děkujeme a přejeme mnoho sil a zdraví všem!

Civilizace

výstava studentských výtvarných prací Gymnázia Jakuba Škody

Civilizovaná společnost by prý měla vykazovat vedle vysoké organizovanosti pět základních kvalit - pravdu, krásu, dobrodružství, umění a krásu. Ale je to vždycky tak? Jaký názor na civilizaci a civilizovanost máme my a jak ji chápou někde v Africe? A co všechno se vlastně dělo ve jménu bělošské civilizace v historii? Co by nám k tomu řekli Indiáni a co třeba antičtí hrdinové? A je svébytnou civilizací i město? Různé pohledy na civilizaci i civilizovanost vás čekají na výstavě výtvarných prací studentů Gymnázia Jakuba Škody.

Výstava, která bude k vidění ve výstavní síni Pasáž (Přerov, Kratochvilova 14) je zároveň věnována letošnímu 150. výročí založení školy.

Výstava by měla být k vidění ve výstavní síni Pasáž od 25. června do 21. srpna.

Pro bližší informace o přesném termínu výstavy sledujte webové stránky Kulturních a informačních služeb města Přerova (KIS) www.kis-prerov.cz nebo se informujte na tel. 581 217 187.

Kyselé třešně Lenky Chalupové

Je veřejným tajemstvím, že známá přerovská spisovatelka Lenka Chalupová chystá svůj další román, s jejímž vydáním počítá, v závislosti na současné okolnosti, na podzim nebo v závěru letošního roku. A my, pro všechny nedočkavce, můžeme prozradit, že to bude román pro její dosavadní tvorbu poněkud netypický. Spisovatelka se chopila velké výzvy a pustila se do velmi náročného úkolu - využít pro své dílo skutečné události odehrávající se v konkrétním čase a prostoru. Takto vznikl napínavý sociální román, volně se inspirující událostmi v Přerově a zejména v nedaleké „železničářské vesnici“ Lověšících v letech 1944-1945.

Ačkoli se, pokud jde o postavy a jejich osudy, jedná o čistou fabulaci, vycházející z autorčiny fantazie, všechny historické události a dobové reálie čerpala z kronik Lověšic a Přerova, soudobého tisku a dalších archivních dokumentů. Drobné nuance, týkající se dobového života, na závěr konzultovala s přerovskými historiky a my nyní, s jejím svolením, předkládáme našim čtenářům drobnou ochutnávku z připravovaného románu. Věříme, že navzdory názvu „Kyselé třešně“ to bude ochutnávka veskrze příjemná.

Pondělí 27. listopadu 1944, Přerov - Trávník, Kosmákova

Obchůzka, na kterou se MUDr. Leopold Šantovský vydal, měla být něco jako mrskání bičem po ohnutých zádech. Týden se z nemocnice nedostal domů, od toho hrozného bombardování si ze svého lékařského pokoje musel udělat dočasné útočiště druhého domova. Nebyl jediný, kdo celých sedm dnů neopustil špitální budovu – sloužit raněným byla morální povinnost všech, kteří kdy prošli zdravotnickým vzděláním. Byl sice vlivem svého povolání už mírně otupělý a za devětačtyřicet let svého života zažil leccos, ale tahle zkušenost zanechala v jeho duši ošklivý škraloup. Dvaatřicet vážně zraněných lidí stále leželo v nemocnici, odkázáno na jejich pomoc. Ti, kteří byli poraněni jen lehce, se doléčovali doma. Mnozí ale už ani ten domov neměli. Od personálu věděl, že patnáct baráků bylo úplně zničeno a sedmnáct poškozeno tak těžce, že je beztak bude nutné strhnout, další desítky domů měly vytlučená okna a dveře. Deset mrtvých, které si bombardování

vzalo za svou oběť, už bylo pohřbeno, další tři pohřby se mají konat tento týden. Znal dva z těch mrtvých a bylo mu úzko, když si vzpomněl, jak teď musí trpět jejich rodiny. Mírně zaváhal, jestli by se neměl zastavit u ženy mrtvého ošetřovatele Oldy Vávry a nabídnout jí pomoc... ale nakonec sám sobě přiznal, že na to nemá. Víc vnitřní bolesti nevydrží, žádný další nápor smutku sám sobě ordinovat nebude – a rozhovor s vdovou by nebyl o nic méně útrpný než starání se o lidi, kteří na jeho oddělení trpěli.

Sešel od nemocnice dolů, do Kozlovské ulice. Stál tam a díval se na tu zkázu – stržené domy byly němými svědky pohromy, jakou tu v Přerově dosud lidi nezažili. V troskách pobíhali psi... a co víc, i děti. Odehnal je odtud a vysvětlil, že by se jim tu mohlo něco nepěkného stát, a když se stále u té nahnuté zdi zdržovaly, pohrozil, že bude žalovat tátovi. To pomohlo, kluci a holky se rozprchli jako vrabci. Sám nevěděl, proč si tuhle procházku zničeným Přerovem dopřával, proč raději nezůstal v nemocnici, nebo neodjel domů do Lipníku k ženě – ale pak si i odpověděl.

Potřebuji to v sobě uzavřít!

Sešel do Kosmákovy ulice, odtud zamíří k Žebračce, kde to taky bouchlo. Lužní les ale naštěstí žádnou oběť nepohřbil, nikoho si k sobě nevzal.

Pozdravil pár lidí a všiml si, že ztratili úsměv, potkával jakési roboty... tolik odlišné od jeho personálu, který se musel na raněné usmívat a přinášet i přes trpké pocity slova útěchy. Svou neúčastí v očích se lišili od všech těch sester a pečovatelek, které se už týden nevrátily domů, aby pomáhaly u operací, převazovaly rány, konejšily bolest. Když došel k Bečvě, zastavil se tu, sedl na lavičku a zapálil si, byť kouřil jen výjimečně. Jenže teď musel. Znal totiž ten druhý důvod, který ho po týdnu vyhnal ven.

Lota Kiliánová!

Celých sedm dní se s ní potkával, od smrti tchyně se mu tolik nevyhýbala, navíc byli nuceni spolupracovat, tady už nevraživost nebyla na místě. Viděl ji v ten den, kdy se Přerov otřásl pod náporem bomb, jak dala na špitální chodbě pusu na rty jakémusi muži... takovému nevzhlednému mladíkovi, který mu ani přes svůj věk nemohl konkurovat. A toho si byl Leopold Šantovský vědom. On byl vždycky ozdobou každé společnosti, ve které se vyskytl – už v dětství mu dokonce i cizí lidi říkali, že tak pěkného hocha ještě neviděli. Měl průsvitně modré oči, které působily podmanivě – na ženy tedy zvlášť, vyrostl do metru devadesáti a jeho postava se mohla rovnat s římskými bohy. I ve svém věku měl ukázkový chrup bez kazu a jedinou chybičkou na jeho vzhledu byla jizva u levého ucha, která byla pozůstatkem bitky s kamarádem, s nímž se v době studií dělil o jednu slečnu. Jenže to bylo dávno – tak dávno, že jizva postupně splývala s jeho kůží a přestávala se stávat hendikepem. Jeho manželka, která k němu dříve vzhlížela, se v posledních letech propadla kamsi mimo jejich vztah, zajímaly ji jen děti, byť už všechny skoro dospělé. A právě dospělé děti... to bylo něco, na co Lotu Kiliánovou před lety lákal. „Až budou děti z domu, podám žádost o rozvod a vezmu si tě," kolíbal ji svými sliby. Věděl, že to nikdy neudělá, ale jí tahle vějička stačila... nebo se tak aspoň tvářila. Vztah se stejně rozpadl dřív, tenkrát mu to ani příliš nevadilo, měl už mezi mladšími sestrami další adeptku, která s ním vydržela následující dva roky. A pak přicházely další a další. Ale teď, když zase Lotu pozoroval při práci, ztrácel se ve svém vlastním pohledu. Obdivoval její útlé boky, když se skláněla k pacientům, pod ošetřovatelskou uniformou vnímal drobná prsa, která kdysi tak rád držel ve své dlani. Vzpomínal, jak to s ní bývalo pěkné, když se její křehká, skoro až dívčí postava, nad ním vzpínala v posteli. Jak zatínala dlaně do jeho stehen a při orgasmu naplno otevírala své oči – ačkoliv všechny ženy před ní i po ní ty oči vždycky zavíraly – jak se pak třásla, když se k němu schoulila.

Dal si posledního šluka z cigarety, vyhodil špačka do trávy a rozhodně vyšel dál. Míjel zrovna jeden z domů se symbolem pro ochranu obyvatel, kterému se tady říkalo „oo" – šlo o šipku označující směr do volného prostranství, kde se Přerováci mohli chránit před zápalnými bombami. Na velkých bílých šipkách byl německo-český nápis Zur Betschwa – K Bečvě. Jenže právě okolí řeky teď místní lidi tak zradilo! Právě tady někteří našli smrt – šipky-nešipky... Děsilo ho, že bomby poškodily i kapličku Bolestné Panny Marie s křížovou cestou, která stála přímo pod špitálem a mnozí se právě tam chodili modlit za své uzdravení... on v tom viděl špatné znamení pro svůj špitál i pro Přerov.

„Do hajzlu," procedil Leopold Šantovský mezi zuby. Tušil, že svou bezmoc bude muset rozchodit, nic jiného mu nepomůže. Musí si projít místa, kde dopadaly bomby, vidět ty rozbořené domy a myslet na své pacienty – a to všechno pro to, aby si znovu uvědomil pomíjivost svého života. Věděl, že ve dvě hodiny musí znovu nastoupit do služby, poslat domů ženě telegram, že tento týden ještě zůstává na oddělení, kde je povinen sloužit... a pak se spokojit se sestrou, která se stala jednou z Lotiných náhradnic.

(Úryvek z románu Lenky Chalupové Kyselé třešně)

O zdraví občanů Přerova se od roku 1913 starala městská nemocnice, jejíž podobu z 30. let a personál připomíná přiložený snímek; v pozadí lze vidět zleva administrativní budovu a interní pavilon.

Městská policie dbala na dopravní výchovu občanů i v minulosti, o čemž svědčí výstava z roku 1941.

POMÁHAJÍ V KAŽDÉ DOBĚ. DĚKUJEME!

Přerovští hasiči slouží městu již od roku 1875 a od roku 1932 využívají zbrojnici na Šířavě.

Do systému požární ochrany byl za první republiky zařazen i kropicí vůz, který „v době klidu" zajišťoval očistu ulic.

V souvislosti se vznikem tzv. studené války byla v roce 1951 založena Civilní obrana.

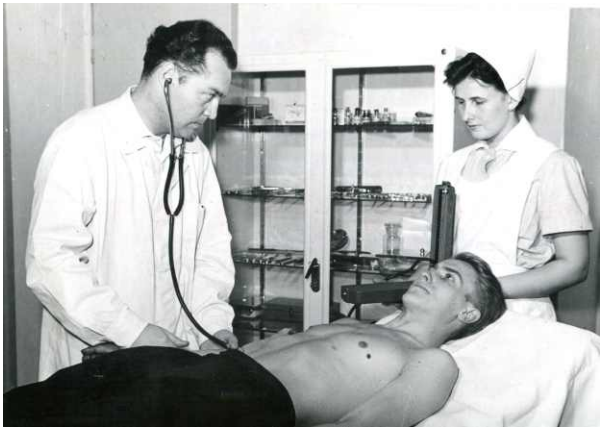
Preventivní prohlídky u zubního lékaře jsou nedílnou součástí péče o zdraví.

První pomoc a převoz do nemocnice zajišťovala záchranná stanice červeného kříže, jež ve 40. letech používala sanitku Praga.

Dohled nad silničním provozem - vyšetřování dopravní nehody ve 30. letech.

Od roku 1951 byly zavedena bezplatná zdravotní péče, poskytována systémem nemocnic, poliklinik i zdravotních středisek.

Husova třída

Snímek z léta roku 1936 připomíná dobu, kdy dnešní Husova ulice byla vskutku reprezentativní třídou a důstojnou vstupní branou pro návštěvníky města doraziví po železnici. Na fotografii Františka Totha vidíme vedle slavnostní výzdoby upomínající na tehdy konanou velkolepou Středomoravskou výstavu několik moderně vypadajících budov.

Zprava, s novou fasádou, stojí hotel Přerov, jehož budova byla postavena na přelomu 80. a 90. let 19. století. V roce 1900 býval nájemcem Klement Ježíšek, kterého vystřídal Josef Hoza. V době vzniku snímku provozoval hotel Antonín Müller, který léta býval nájemcem restaurace akciového pivovaru v Komenského třídě. Hoteliér a restauratér Müller provedl rozsáhlou modernizaci tohoto podniku. Mezi květnem a říjnem 1927 vyrostla ve dvorním traktu třípatrová novostavba s celkem 42 hotelovými pokoji. Adaptací prošel také restaurant nacházející se v přízemí staré budovy. Ten s oblibou navštěvovali důstojníci přerovské posádky. Vedle dělostřelců zde byli od roku 1938 také letci. Jeden z nich, pozdější legendární stíhač František Fajtl, zde dokonce strávil poslední noc v okupované vlasti před odchodem do zahraničního odboje. Sousední objekt byl postaven v roce 1930 jakožto obchodní dům společnosti Středomoravské elektrárny. Dům přezdívaný „Světelný palác" navrhl známý architekt Bohuslav Fuchs. Vedle prodejny elektrických spotřebičů a nájemních bytů zde bylo také sídlo Zemské životní pojišťovny moravské, na což upozorňoval velký nápis ve druhém patře budovy. Dále vpravo již sousedí další z tehdy nejnovějších přerovských budov. Byla jí novostavba Grandhotelu Lipner dokončená koncem roku 1934. Projekt vypracoval dle požadavků majitele Josefa Lipnera hotelový architekt F. J. Leopold a stavbu provedl místní stavitel Karel Kovařík. Dle projektu měl mít hotel celkem pět pater, avšak díky doznívající hospodářské krizi byla stavba redukována na patra tři, s tím, že, až nastane konjunktura, budou zbývající dvě patra dostavěna. Kvůli okupaci a válce však tato nadstavba skončila v „propadlišti dějin". I tak představoval hotel vskutku impozantní stavbu. Bylo zde 60 slušně vybavených pokojů a 5 luxusních apartmánů. V přízemí byla prostorná kavárna, a také kulečníkový sál, herna, salonek upravený do podoby lesní chaty, výčep, bufet a rovněž hotelová kuchyně. V suterénu se pak nacházelo veškeré potřebné zázemí jako kotelna, pivní a vinné sklepy, prádelna, sušárna či žehlírna. Ve dvoře stály garáže a byty personálu a také krytá i letní kuželna. V sousedství se nacházela rozsáhlá zahrada, která při slavnostních příležitostech mohla pojmout až tisíc lidí. V sobotu 8. prosince 1934 byl nový hotel slavnostně otevřen. Zcela vlevo se u Grandhotelu, už na rohu Škodovy ulice, krčí jednopatrový dům Československých státních drah, kde v těchto dobách bydlíval přednosta dopravního úřadu čili šéf celé uzlové přerovské stanice. V popředí snímku upozorňuje dopravní značka na stanoviště vozidel TAXI. V roce 1932 provozovalo tzv. autodrožky celkem deset zdejších živnostníků.

Petr Sehnálek

ZPRAVODAJ MUZEA KOMENSKÉHO V PŘEROVĚ, DUBEN–ČERVEN 2020

Texty: Lenka Blažková, Josef Chytil, Marta Jandová, Andrea Kopečková, Jan Lauro, Kamil Lukeš, Pavel Ondrůj, Petr Sehnálek, Hana Sehnálková, Kristina Sehnálková , Zdeněk Schenk, Vladimír Tabery, Lubomír Vyňuchal a Michal Zácha

Foto: archiv Muzea Komenského v Přerově

Redakce a grafická úprava: Kristina Sehnálková

Vydalo Muzeum Komenského v Přerově, p.o., Horní nám. 7/7, 750 02 Přerov IČO: 00097969. Zaregistrováno MK ČR pod zn. MK ČR E 21496.

Příští číslo vyjde 3. července 2020. Změna uveřejněného programu vyhrazena!

V rámci akcí pořádaných Muzeem Komenského v Přerově, p. o., budou pořizovány obrazové a zvukové záznamy za účelem prezentace organizátora akce. Muzeum Komenského v Přerově, p.o., nenese odpovědnost za záznamy pořízené a zveřejněné jinými subjekty. http://www.prerovmuzeum.cz/img/muzeum/GDPR/2018_05_Informace_o_zpracovani_osobnich_udaju_web.pdf. Muzeum Komenského v Přerově je zřízeno a financováno Olomouckým krajem.